

після різних аварій на виробництвах, воєнних дій, природних катастроф з використанням тривалих медичних обстежень людей на шкідливих виробництвах (хімічні виробництва, АЕС, шахти, кар'єри, ливарні цехи [2]).

Доки існують шкідливі види антропогенної діяльності, щоб обмежити їх вплив на природне середовище, потрібно нормувати кількість шкідливих речовин, які викидаються в повітря, ґрунти, води всіма типами забруднювачів, постійно контролювати викиди різного типу об'єктів, прогнозуючи стан довкілля та приймаючи відповідні санкції і рішення щодо порушників законів про охорону природи.

Отже, для того щоб послаблювати вплив шкідливих речовин на організм людини використовують значення ГДК, яке дає змогу нормувати кількість шкідливих речовин, які викидаються в повітря, ґрунти, води всіма типами забруднювачів, контролювати викиди різного типу об'єктів, прогнозуючи стан довкілля.

Список використаних джерел:

1. Основні правила хімічної безпеки та роль їх дотримання. Режим доступу: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/bjd/22856/>.
2. Хімічна безпека. Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5653400/page:14/>.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕЛЕБАЧЕННЯ

Трофименко А. В.
м. Полтава

Анотація. Стаття присвячена проблемі формування безпеки особистості у полі впливу сучасних медіа. Наголошується, що засоби масової комунікації нині формують різновид «вторинної» реальності – так звану медіареальність, а створена ними медіакартина світу стає продуктом соціального маніпулювання поведінкою масової аудиторії. Запропоноване авторське визначення медіабезпеки особистості. Акцентовано, що на нинішньому етапі «впливовості» медіа педагогічна практика повинна враховувати конкретні умови і протиріччя соціального середовища, соціальних відносин, місця, ролі діяльності людини у конкретному соціально-історичному середовищі, тобто бути соціально орієнтованою.

Ключові слова: медіа, медіа-реальність, безпека, освіта, особистість.

Актуальність теми дослідження. Актуальність досліджень у цьому проблемному полі зумовлена низкою суперечностей як у соціальному, так і педагогічному контексті. Зокрема, це суперечності між зростанням значення проблем формування безпеки особистості у полі впливу сучасних медіа, необхідністю адекватного сприйняття інформації особистістю, критичного її оцінювання і недостатнім рівнем осмислення цих проблем, розробки адекватних інструментів і засобів формування відповідних компетенцій у системі освіти – від початкової до вищої.

Проблема формування безпеки учнів за допомогою медіа ресурсів має широкий контекст і пов'язана з предметом досліджень багатьох наук – від соціокомунікативних до психолого-педагогічних. У системному взаємозв'язку таких понять, як «медіа», «особистість», «безпека», проблема медіабезпеки особистості має вивчатись як комплексна, міждисциплінарна проблема.

Аналіз досліджень і публікацій. Тема медіаосвіти та медіабезпеки розглядається в різних наукових площинах. Зокрема, філософське осмислення медіаосвітньої діяльності представлено в працях В. Возчікова, Н. Кирилової [8]. Г. Лассуела, М. Маклюена, Л. Мастермана, П. Офдерхейда, В. Савчука та ін.; аспект впливу медіа на особистість досліджували І. Дічківська, Е. Проніна, Л. Найдьонова, Ю. Усов та ін.; концепції, моделі

медіабезпеки пропонували І. Гуриненко, Г. Онкович, А. Федоров та інші дослідники.

Значення медіабезпеки в сучасному інформаційному суспільстві розглядають Л. Баженова, Л. Зазнобіна, С. Пензіна, Ю. Рабінович, В. Собкін, І. Челишева, Е. Ястребцева, а також спеціалісти у сфері медіа: Е. Бевор, К. Безелгет, Д. Букінгем, К. Ворскоп, В. Возчіков, Ж. Гонне, Л. Мастерман та інші.

Безпека суспільства в умовах домінування медіакультури у вітчизняній педагогіці все частіше досліджується науковцями. Зокрема, з'явилася низка дисертацій учених (С. Рєзнікова, О. Пархоменко, Г. Фініна та інших).

Метою статті є висвітлення основних аспектів щодо впровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес початкової школи та формування культури безпеки молодших школярів за допомогою телебачення.

Виклад основного матеріалу. Термін «медіа» використовується для об'єднання різних форм грамотності. Найбільш важливими з них є інформаційна грамотність, візуальна грамотність, текстуальна грамотність, нові засоби масової грамотності та новини[1].

У сучасній «Енциклопедії освіти» зазначається, що медіаосвіта – це «технічні засоби створення, запису, копіювання, тиражування, зберігання, розповсюдження, сприйняття інформації та обміну її між суб'єктом (автором медіатексту) і об'єктом (масовою аудиторією), а саме: друк, фотографія, радіо, кінематограф, телебачення, відео, мультимедійні комп'ютерні системи, включаючи Інтернет»[7].

Кожного дня діти дивляться телевізор, користуються привабливою, незрозумілою, а частіше шкідливою інформацією з різних джерел. Із метою виявлення, якими медіаресурсами більше за все користуються школярі початкових класів, було проведено опитування 64 учнів четвертих класів. Анкетою передбачалося відповісти на питання: «Якими медіаресурсами частіше за все ви користуєтесь?» 100% відповіли – Інтернетресурсами, 63% - телебаченням; 10% – більше читають дитячі журнали й лише 3% - дитячі газети.

На питання: «Для чого ви користуєтесь Інтернет-ресурсами і які ваші потреби вони задовольняють?» відповіді були такими: «Знайти що-небудь цікаве для себе (задоволення своїх нахилів)» – 48%, «Для розваги» – 40%; «Знайти ровесників для спілкування» – 24%, відшукати матеріали для домашнього завдання або пізнати щось нове – 12% [7].

Таким чином, ми можемо констатувати, що в молодших школярів є потреба в розвагах, спілкуванні з однолітками – це й природно для такого віку. Насторожує інше: вони задовольняють ці потреби віртуально, через Інтернет та інші медіа, які віддалені від соціального устрою дитячого життя, й інтерес не контролюється дорослими. Це і підштовхує до запровадження серед школярів такого поняття як «медіаграмотність».

Медіаграмотність може бути визначена як сума знань, навичок і відносин, які громадяни повинні використовувати свідомо та критично. Кожен повинен мати можливість отримати доступ до використання засобів масової інформації, щоб розуміти і свідомо оцінювати різні її аспекти[2].

Важливість медіаграмотності можна підкреслити, вказуючи на важливість ЗМІ в сучасному суспільстві. Наше суспільство насичено різноманітними засобами масової інформації. Школярі слухають та дивляться телебачення і в той же час відправляють текстові повідомлення друзям за допомогою мобільного телефону, вони пишуть на папері в школі, і в чаті Facebook на своєму ноутбукі. Різні засоби масової інформації – телебачення, мобільний телефон, комп'ютер – використовуються одночасно, і в силу технологічних розробок одного середовища може надавати різні види медіаконтенту – шкільним творам, джерелам для дослідження, можливості спілкування з друзями в соціальних мережах і т.д [4].

Оскільки ці різні ЗМІ стали важливими як для отримання інформації так і для спілкування з іншими людьми, вони отримали значення в суспільстві і медіаграмотність стала однією із ключових передумов для становлення активного і свідомого громадянина.

Медіа потужно й суперечливо впливають на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання.

З 2010 р. в Україні набула чинності Концепція впровадження медіаосвіти в Україні [6], що має на меті «сприяння розбудові в Україні ефективної системи медіа-освіти заради забезпечення всебічної підготовки дітей і молоді до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формування у них медіа-обізнаності, медіа-грамотності і медіакомпетентності відповідно до їхніх вікових та індивідуальних особливостей».

В останні роки старі кордони – наприклад, між приватним та суспільним життям, високою і низькою культурою – стають менш гострими. Більше уваги приділяється особистому, повсякденному життю. Також відбулися технологічні зміни і у використанні засобів масової інформації. Використовуючи широкі можливості комп'ютерів, персоналії є не тільки читачами, слухачами та глядачами, але можуть стати і творцями інформації. В Інтернеті з'являються блоги, саморобні пости та відео. Не завжди інформація, викладена в мережі Інтернет, яка на сьогодні є найбільшою з медіаструктур, несе позитивний, високоестетичний характер.

Готовність школярів до сприймання інформації, вміння надавати оцінку її значущості, корисності, необхідності, вже не є прерогативою старшої школи. З процесом введення в шкільну програму початкової школи предмету «Інформатика», наступним кроком повинна була стати програма з медіаосвіти.

Згідно з даними Національного союзу сімейних асоціацій, неповнолітня аудиторія щорічно проводить у середньому 154 години якісного часу (тобто періоду неспання) з батьками і 850 годин – з учителями, у той час як на контакти з різними екранними медіа у дітей відводиться 1400 годин.

Сучасні молодші школярі є активними споживачами медіаінформації, мають навички володіння комп'ютерною технікою. Однак медіаосвіта, як відомо, передбачає не тільки наявність чисто технічних знань та умінь володіння технікою, а й вміння повноцінного сприйняття творів медіакультури, аналізу, самостійного осмислення та інтерпретації медіатворів. Зараз вже досить широко визнано, що початкова школа повинна навчити дітей критично ставитись до будь-якої інформації. Інше питання полягає в тому, як школа чи система освіти в цілому готова та справляється з цією проблемою.

Урахування психологічних особливостей молодшого школяра необхідно при визначенні форм та методів медіаосвіти. Обов'язковою умовою залишається зацікавленість учня у такій, достатньо непростій складовій сучасного життя. Серед форм, які можуть бути використані під час освітнього процесу можна рекомендувати створення анімаційних фільмів за власними сценаріями, випуск газети або журналу, фотоколажів з певних соціальними тем, реклами улюбленої книжки. Але в результативності такої діяльності не можуть бути зацікавлені тільки педагогічні працівники. Залучення батьків до процесу медіаосвіти є обов'язковою умовою такої діяльності.

Відповідно до даних ЮНЕСКО (2008) до ключових аспектів медіаосвіти у контексті нових медіа слід віднести п'ять базових навичок, що є вирішальними для медіа і інформаційної грамотності[6]:

- розуміння почутого або прочитаного;
- вміння мислити критично;
- творчість або креативність;
- крос-культурна свідомість;
- активна громадянська позиція.

Виходячи з цих навичок були визначені завдання для кожної із ступенів школи. Школа 1 ступеню (початкова школа) – це інтеграція медіаосвітнього контенту у зміст начальних програм. Основна мета – формування вмінь аналізувати інформацію, визначати її достовірність, вірогідність, узагальнювати, робити висновки. Результатом повинно бути сформоване критичне мислення.

Вивчення сучасних масмедіа в школі відкриває великі можливості для розвитку дітей. Перш за все, це пов'язано з екранними медіа, які користуються найбільшою популярністю в дитячій аудиторії. Виходячи з тієї великої ролі, яку кіно, телебачення, відео відіграють у

житті суспільства, кожен педагог повинен задуматися про те, як зорієнтувати учнів в тому потоці аудіовізуальної інформації, в якому живе сучасний школяр[5].

Через відсутність достатнього досвіду учні ще не можуть реально оцінювати рівень достовірності й безпеки інформації, яка отримується з медіа ресурсів. У віртуальному світі знімаються заборони та обмеження морально-етичного й соціального характеру (насилля, руйнування, правові норми). Небезпека виявляється й у виникненні медіа- та інтернет-залежності – сучасних хвороб, за яких виникає нав'язливе бажання постійно перебувати в онлайн-просторі[3]. У разі надмірного захоплення Інтернетом чи телебаченням варто знайти альтернативу віртуальним інтересам дитини (гуртки, хобі, догляд за домашніми улюбленцями тощо) й перемкнути її увагу на досягнення успіхів у реальному житті.

Відсторонити дитину від медіа не можливо та й не потрібно в умовах, яких вона зростає. І тому ще в молодшому віці школярі повинні отримувати уявлення про ціннісні настанови користування медіа засобами. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є формування в учнів навичок критичного сприйняття медіа й самовизначення у відношенні до її продукції.

Висновки. У традиційній системі навчання інформація передається від учителя до учня, на основі якої відбувається спільне емоційне переживання, формування уяви про добро і зло, набуття соціального досвіду.

Нині процес формування й розвитку особистості відбувається не тільки на уроках, а й під впливом медіа (кіно, телебачення, Інтернет)[2]. Дитина має змогу отримувати інформацію про світ дорослих, зразки спілкування, норми соціальної поведінки, які частіше віддалені від морально-етичних норм поведінки. Нове явище інформаційного суспільства руйнує традиційні способи входження дитини у світ. Медіа своїм віртуальним світом впливає на емоційний, інтелектуальний розвиток дитини, її психіку.

Наше завдання – навчати дітей критично ставитися до інформаційних повідомлень, розрізняти подію й ставлення, виховувати здатність розуміти реальність, «аби не стати жертвами маніпуляції, яка є не насильство, а спокуса» [9].

Список використаних джерел:

1. Баженова Л. М. Медиаобразование для школьника (1-4 классы) : пособие для учителя / Л. М. Баженова. – М. : Изд-во Российской академии образования, 2004. – 55 с.
2. Задорожна І. Т. Медіаосвіта / І. Т. Задорожна, Т. В. Кузнецова // Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 523 с.
3. Іщенко А. Сучасна медіа-освіта: впровадження в Україні та міжнародний досвід / А. Іщенко // Стратегічні пріоритети. – 2013. – № 4 (29). – С. 84- 89.
4. Найдьнова Л. Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу / Л. Найдьнова // Підручник для слухачів системи післядипломної освіти. – Кіровоград, 2013. – 243 с.
5. Сагайдак Г. Медіаосвіта у навчально-виховному процесі початкової школи [Електронний ресурс] / Г. Сагайдак. – Режим доступу : iprobuk.cv.ua/images/saгайдак_стаття.doc.
6. Парижская программа и 12 рекомендаций по медиаобразованию (Париж, ЮНЕСКО, 21–22 июня 2007 г.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edu.of.ru/attach/17/19295.pdf>.
7. Електронний ресурс: https://www.aup.com.ua/uploads/Zbirnik_konf_AUP_2017.pdf
8. Кирилова Н.Б. Медиаология как синтез наук. – М. : Академический проект, 2012. – 368 с. (Концепции).
9. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием. – М.: Аксмо; Алгоритм, 2007. – 857 с.

УЛЬТРАФІОЛЕТОВЕ ВИПРОМІНЮВАННЯ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ

*Трофименко Я. М.
м. Полтава*

Анотація. Проведено аналіз впливу ультрафіолетового випромінювання на організм людини. Виявлено чинники, які визначають рівень випромінювання. Розглянуто наслідки дії